

Σειρά ποντιακῶν λαογραφικῶν ἐκπομπῶν τοῦ Συλλόγου "Φάρος Ποντίων"
ἀπὸ τὸν ραδ.σταθ. Μακεδονίας Ε.Ι.Ρ.

Ἐκπομπή 36η 6-6-1970

... ΣΗΜΑ ...

Ποντιακοὶ ἀντίλαλοι. - Λαογραφικὴ ἐκπομπὴ τοῦ Συλλόγου "Φάρος Πον-
τίων". - Κείμενο καὶ ἐπιμέλεια Στάση Εὐσταθιάδου.

... σέ μακρόσυρτο ἦχο, κουδούνια κλπ. ...

Ἀντίλαλοι, .. ἀναμνήσεις ... νοσταλγίες ... καημοὶ

... σέ γοργό ρυθμό, ἥρωϊκό ...

Ἀθάνατοι ποντιακοὶ θρύλοι καὶ παραδόσεις

... τὸ σῆμα σβῆνει ...

Ο.- Στὴν ἐπαρχία Κερασσοῦντος τοῦ Πόντου εἶναι ἀφιερωμένη ἡ σημερινή
μας ἐκπομπή.

... λύρα σέ ὑπόκριση ...

Πόλη παραλιακὴ ἡ Κερασσοῦντα, φωτεινὸ προπύργιο ἑλληνισμοῦ στὸ
διάβα τῶν αἰώνων. Πανέμορφη νύμφη τοῦ Εὐξείνου Πόντου μέ τίς καλλο-
νές καὶ τὰ ἀξιοθέατά της.

Τὸ ὄνομα "Κερασσοῦντα" εἶναι ~~ποῦ~~ στενά δεμένο μέ δοξασμένες
περιόδους τοῦ ποντιακοῦ ἑλληνισμοῦ, ἀλλὰ καὶ μέ τραγικὰ γεγονότα, ὅπου
τὸ γένος μας δοκιμάστηκε σκληρά.

Ὁ ποντιακὸς ἑλληνισμὸς τῆς ἐπαρχίας Κερασσοῦντος παρέμεινε πι-
στός στὲς παραδόσεις τοῦ Γένους.

... ἡ λύρα σταματᾷ ...

Ἡ Κερασσοῦντα εἶναι ἀπὸ τίς μεγαλύτερες παραλιακές πόλεις τοῦ
Πόντου. Ἡ ἱδρυσὴ της τοποθετεῖται μεταξὺ τοῦ 8ου καὶ 5ου πρὸ Χριστοῦ
αἰῶνος. Εἶναι ἀποικία τῶν Σινωπαίων. Στίς ἀρχές τοῦ δευτέρου πρὸ Χρι-
στοῦ αἰῶνος μετωνομάσθηκε ἡ πόλη ἀπὸ Κερασσοῦντα σέ Φαρνακία ἀπὸ τὸν
Μιθριδάτη Βασιλεῖα τοῦ Πόντου Φαρνάκη. Αὕτῃ ὅμως ἡ ὀνομασία της δια-
τηρήθηκε μέχρι τὸ 66 πρὸ Χριστοῦ, ὅποτε οἱ Ρωμαῖοι καταλύουν τὸ βα-
σίλειο τῶν Μιθριδατῶν τοῦ Πόντου. Ἔτσι, ἡ πόλη ἀνακτᾷ τὴν παλιὰ της
ὀνομασία "Κερασσοῦντα".

Ὡς πρὸς τὴν ὀνομασία "Κερασσοῦντα", διατυπώνονται δύο ἀπόψεις.
Σύμφωνα μέ τὴν πρώτη, ἡ πόλη πῆρε τὴν ὀνομασία της ἀπὸ τὸ σχῆμα τοῦ
παραλιακοῦ της χώρου, ὅπου οἱ δύο βραχίονές της ἐσχημάτιζαν ἓνα κέ-

ρας καί ἓνα οὖς, αὐτί δηλαδή. Ἐ λοιπόν, κέρας καί οὖς, Κερασοῦς.

Πεσσιμώτερη φαίνεται ἡ δεύτερη ἄποψη. Τήν ὠνόμασαν Κερασοῦντα ἀπό τήν κερασέα, πού εὐδοκιμεῖ πάρα πολύ στήν περιοχή της. Κατά τόν ἱστορικό Πλίνιο, ὁ Ρωμαῖος στρατηγός Λούκιλος μετέφερε τό 74 πρὸ Χριστοῦ ἀπό τήν Κερασοῦντα στήν Ἰταλία τό φυτόν τῆς Κερασέας, πού ἦταν μέχρι τότε ἄγνωστο στοὺς Ρωμαίους.

Πάντως, ἦταν ἀληθινός παράδεισος ἡ περιοχή Κερασοῦντος κατὰ μῆνα Ἰουνίου, πού ἀπό τήν ἀφθονή παραγωγή κερασιῶν κατὰ τήν διάρκειά του, ὠνομάσθηκε στήν ποντιακή διάλεκτο "κερασινόν" ἢ "κερασουνόν".

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Κατά τήν βυζαντινὴ περίοδο ἡ Κερασοῦντα ἦταν ἡ δεύτερη μετὰ τήν Τραπεζοῦντα πόλη τοῦ Πόντου. Ἀποτελοῦσε ἔδρα ἐπισκοπικῆ, ὅχι ὁμῶς μόνιμῃ. Κατά διαστήματα ἀπετέλεσε ἑξαρχίαν.

Ἡ Κερασοῦντα διέθετε τό μεγαλύτερο ναυπηγεῖο τοῦ Πόντου. Ἦταν σπουδαιότατος ὁ ἐμπορικὸς της λιμένας. 45 κερασουνταῖνα καράβια ξεκινοῦσαν ἀπὸ ἐκεῖ, φορτωμένα μὲ προϊόντα τοῦ τόπου, ἰδίως μέ φουντούκια, πού τὰ ἐξήγαγαν στή Ρωσία, Ρουμανία, σέ ὅλες σχεδόν τίς εὐρωπαϊκές χώρες, ἀκόμη καί στήν Ἀγγλία.

Οἱ Κερασοῦντιοὶ ἦταν πράγματι σπουδαῖοι ναυτικοί, θαλασσόλυκοι σωστοί. Δόξαζαν ὅχι μονάχα στό ἐσωτερικό, ἀλλὰ καί στό ἐξωτερικό, τό ὄνομα τῆς ἰδιαίτερης πατρίδος τους. Τό ναυτικό τους δαιμόνιο ἀπέβαινε σπουδαῖος οικονομικός παράγων τοῦ τόπου. Ὅταν γύριζαν ἀπὸ τὰ μακρινὰ τους ταξίδια, τό λιμάνι τῆς Κερασοῦντος ἔπαιρνε πανηγυρικὴ ὄψη. Τό πρῶτο καθήκον τῶν κερασουντίων ναυτηλωμένων ἦταν νά βοηθήσουν φτωχοὺς συμπατριώτας των. Νά ἐνισχύσουν οικονομικά ναοὺς καί σχολεῖα. Μόνον μετὰ τήν ἐπιτέλεση αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος, ἐπιδίδονταν σέ γλέντια καί διασκεδάσεις, πού ἔπαιρναν παλλακικό χαρακτῆρα. Ὁλοκληρῇ ἡ Κερασοῦντα ἀντηχοῦσε μέ τραγούδια, πού ἀπηχοῦσαν τίς χαρές καί τοὺς καημούς, τήν ἀξιωσύνη καί τὴ λεβεντιά τῶν τολμηρῶν Κερασουντίων θαλασσομάχων.

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Ἡ πόλις τῆς Κερασσοῦντος, πρὶν ἀπὸ τὸν ξερριζωμὸ τοῦ 1922-1924, εἶχε 25.000 κατοίκους. 15.000 Ἕλληνες, 8.000 Τούρκους καὶ 2.000 Ἀρμενίους. Στὴν περιφέρειά της ὑπῆρχαν οἱ ἐξῆς τέσσερες ἑλληνικὲς κομποδίες: Πουλαντζάκη, Γιόλ-ἀγής, Τσαρκιράκι καὶ Κασιδόπη μὲ συνολικὸ ἑλληνικὸ πληθυσμὸ 11.000. Ὑπῆρχαν ἐπίσης στὴν ἴδια περιφέρεια 18 ἑλληνικὰ χωριά, τὰ ἑξῆς: Πάτλαμα, Γάραλη, Πράσαρη, Ἀκ-καγιά, Ματέν, Τσαούλ, Τιβάν, Γιάμουρτζα, Ἐρέν, Κουλά-καγιά, Τσιφλίζ', Κέτρεζ, Τσάλ, Γούς-καγιά, Κοτύλε, Τέρελη, Κίρκι-Χαρμάν καὶ Ἀρμούτ-ἀλάν. Στὰ χωριά αὐτά, ἀμιγῶς ἑλληνικὰ, κατοικοῦσαν περὶ τοὺς 11.000 Ἕλληνες.

... ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ ...

Οἱ κάτοικοι τῆς Κερασσοῦντας ἠσχολοῦντο μὲ τὴν ναυτιλίαν, βιοτεχνία καὶ ἰδίως μὲ τὸ ἐμπόριο. Οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας καταγίνονταν μὲ τὴν κτηνοτροφία, γεωργία, τὴν καλλιέργειαν ὀπωροκηπευτικῶν, τὴν δασοκομία κ.λ.π. Ἡ παραγωγὴ φουντουκιῶν κατεῖχε τὴν πρώτη θέσιν.

... ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ ...

Στὴν ἐπαρχία Κερασσοῦντος ὑπῆρχαν πάρα πολλοὶ ναοί, μοναστήρια καὶ σχολεῖα, ἐπτατάξια ἀρρένων καὶ ἐξατάξια Παρθεναγωγεῖα. Στὶς ἐθνικὲς αὐτὲς ἐστῖες σφυρηλατήθησαν τὰ ἱερὰ τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐπὶ αἰῶνες.

Πρέπει νὰ σημειώσωμε, ὅτι τὸ γλυκύτατο κλίμα τῆς Κερασσοῦντος ἀποτελοῦσε εὐνοϊκώτατο παράγοντα γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τόπου. Οἱ φιλόπονοι Κερασσοῦντιοὶ ἐξασφάλιζαν τὴν εὐημερίαν τους, ἀλλὰ καὶ τίς οἰκονομικὰς προϋποθέσεις γιὰ τὴν συστηματικὴν καὶ ἀποτελεσματικὴν καλλιέργειαν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων. Γι' αὐτὸ καὶ ἀντιστάθηκαν γενναῖα σὲ ὅλη τὴ διάρκεια τῆς δουλείας, 1468-1924.

... ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ ...

Ἡ Κερασσοῦντα καὶ ἡ περιφέρειά της δοκιμάστηκαν σιληρὰ κατὰ τὰ τελευταῖα ὀκτὼ χρόνια πρὶν ἀπὸ τὸν ξερριζωμὸ. Οἱ θηριωδεῖς τοῦ Τοπάλ Ὀσμάν ἐπληξαν κυρίως αὐτὴν τὴν περιοχὴν. Ὁ φοβερός αὐτός χριστιανομάχος στὴν Κερασσοῦντα εἶχε τὴν ἑδρὰ του. Τὰ τερατουργήματά του περιγράφονται μὲ τρόπο συγκλονιστικὸ ἀπὸ τὸν Κερασσοῦντιο τὴν καταγωγὴν

Ἰωάννη Παπαδόπουλο στό βιβλίο του "Σελίδες ἀπό τήν ἱστορία τῆς Κερασοῦντος καί τά τερατουργήματα τοῦ αἰμοσταγοῦς Τοπάλ-᾽Οσμάν καθ' ὅλην τήν περιφέρειαν τοῦ Πόντου". Ὁ συγγραφέας εἶναι αὐτόπτης μάρτυς τῶν γεγονότων, διότι ἦταν ἐπιστρατευμένος Ἕλληνας μουσικός, μέλος τοῦ μουσικοῦ ὀμίλου, πού συνώδευε τόν Τοπάλ-᾽Οσμάν στήν ἐκστρατεία του ἀνά τόν Πόντον. Τοῦς Ἕλληνας μουσικούς αὐτοῦ τοῦ ὀμίλου ~~πυλικά~~ τοῦς ἐξώντωσε ὁ Τοπάλ-᾽Οσμάν, ἐκτός ἀπό τόν Ἰωάννη Παπαδόπουλο, ὁ ὁποῖος γλύτωσε ὡς ἐκ θαύματος.

Οἱ Κερασούντιοι ξερριζώθηκαν ἀπό τήν ἰδιαίτερη πατρίδα τους μέ δάκρυα στά μάτια. Ἐδῶ στήν Ἑλλάδα ζοῦν μέ τίς παλιές ἀναμνήσεις.

Κλείνοντας τή σημερινή μας ἐκπομπή γιά τήν περιοχή Κερασοῦντος σημειώνουμε, ὅτι στήν περιφέρειά της διατηρήθηκαν οἱ ἐλληνικές παραδόσεις ~~καί~~ ἀκέραιες ὡς τήν ὥρα τοῦ ξερριζωμοῦ. Στόν τομέα τῆς ~~ποντιακῆς~~ μουσικῆς παραδόσεως, ἡ ἐπαρχία Κερασοῦντος παρουσιάζει ὠριμένες ἰδιορρυθμίες. Ἐκτός ἀπό τή λύρα, ἐχρησιμοποιοῦντο ἀπό τοῦς Κερασούντιους καί ἄλλα λαϊκά ὄργανα, ὅπως τό βιολί, ὁ ζουρνᾶς, τό κλαρίνο, μαντολίνο, κιθάρα κ.λ.π. Πάντως, οἱ γάμοι καί τά πανηγύρια εἶχαν ἔντονα παραδοσιακό χρῶμα.

• • • • • ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ • • • • •

Ἀγαπητοί ἀκροαταί, ὁ Σύλλογος "Φᾶρος Ποντίων" ἀφιέρωσε τή σημερινή του ἐκπομπή στήν ἐπαρχία Κερασοῦντος τοῦ Πόντου.

Κοντά σας καί πάλι τήν ἐρχόμενη ἐβδομάδα τήν ἴδια μέρα καί ὥρα. -

• • • • • Σ Η Μ Α • • • • •

.... σέ μακρόσυρτο ἦχο, κουδούνια κλπ. καί ἀκολουθῶς κανονικό σῆμα...

Μετεδόθη ἡ λαογραφική ἐκπομπή "Ποντιακοί ἀντίλαλοι" τοῦ Συλλόγου "Φᾶρος Ποντίων". Κείμενο καί ἐπιμέλεια Στάθη Εὐσταθιάδη. -

• • • • • τό σῆμα σβήνειμ. • • • • •